

Wilt u reageren?
Hebt u een voorstel voor **Opinie**?
Mail dan naar opinie@tijd.be

Mijn vrees is dat een 'Grexit' waarheid kan worden.

GERT PEERSMAN

De kosten en de mogelijke chaos van een Grieks vertrek uit de muntunie zijn verminderd tegenover maanden geleden. Maar ze zijn nog steeds zeer groot. En vooral zeer onvoorspelbaar.

Het woord is eruit: 'Grexit'. Verschillende beleidslui spreken openlijk over een Griekse exit uit de euro. Is het louter bluf om druk op de Griekse ketel te houden en de inzet van nieuwe verkiezingen duidelijk te maken? De meerderheid van de Grieken zou immers de euro wel degelijk willen behouden.

Of zijn de beleidslui het moe en willen ze de Grieken er echt niet meer bij? De andere lidstaten, die het momenteel zelf moeilijk hebben om de eindjes aan elkaar te knopen, hebben de Grieken al heel wat geld toegestopt. Meer en meer wordt het echter duidelijk dat dat in een bodemloos vat verdwijnt. Beleidslui moeten het wel hard spelen. Een Grexit zou eveneens voor eens en voor altijd een duidelijk signaal zijn naar andere lidstaten die met slechte gedachten zouden rondlopen. Wie niet binnen de Europese lijstjes kleurt, kan wel degelijk aan de deur gezet worden. Moral hazard kan niet gedoogd worden.

Voorbereid

De kosten en de chaos van een exit zijn in vergelijking met een aantal maanden geleden ongetwijfeld verminderd. De meeste ondernemingen zijn voorbereid. Contracten met Griekse tegenpartijen bevatten clausules die rekening houden met een exit, terwijl exporteurs hun goederen pas leveren nadat die door de Grieken betaald zijn. De blootstelling van de banksector aan een Grieks faillissement is door de recente schuldherschikking ook beperkt geworden, en hierdoor eveneens de mogelijke uitdijning via CDS-contracten. Het grootste gedeelte van de Griekse overheids-schuld zit nu in officiële handen (Europese Unie (EU), Internationaal Monetair Fonds (IMF) en Europese Centrale Bank (ECB)).

De kosten voor Europa zijn echter nog steeds groot, en vooral zeer onvoorspelbaar. Het ligt voor de hand dat een exit zal gepaard gaan met een serieuze devaluatie van de drahme en het bankroet van de Griekse overheid. De rechtstreekse verliezen op de EU-leningen aan Griekenland en Griekse overheidsobligaties in portefeuille van de ECB kennen we min of meer. Die zijn niet gering. Er wordt te vaak over het hoofd gezien dat de overheden als enige aandeelhouder van de ECB al deze verliezen rechtstreeks in hun begroting zullen voelen, waardoor bijkomende besparingen en misschien zelfs een kapitaalverhoging van de ECB zich opdringen. Het is niet duidelijk hoeveel verliezen hier nog bij komen, omdat banken Griekse obligaties ook gebruikt hebben als onderpand om leningen te verkrijgen bij de ECB.

Besmetting

De macro-economische onzekerheid ten gevolge van een exit kan Europa missen als kiespijn. Die onzekerheid kan het prille economische herstel serieus fnuiken, en is misschien wel de grootste kostprijs. Ook andere overheden zullen in de klappen delen. Hun rentevoeten gaan nu al de hoogte in, wat opnieuw repercussies heeft voor de begrotingen. Om de besmetting van andere lidstaten binnen de perken te houden, kan een verhoging van het Europees noodfonds nodig zijn. En als de financiële markten een mogelijke exit van landen zoals Spanje en Italië écht testen, is zelfs een verhoging van het noodfonds onvoldoende en dreigt er een niet te overziene chaos.

Een exit betekent ook geenszins dat men definitief van de Grieken verlost is. Voor hun overheidsuitgaven zullen zij nog steeds financiering nodig hebben. De gehaaide Grieken zullen Europa ongetwijfeld voor de keuze stellen: ofwel betalen ze helemaal niets terug van hun bestaande schulden, ofwel is er een schuldherschikking van bijvoorbeeld 50 procent, maar op voorwaarde dat ze nieuwe leningen krijgen...

Verdiene

Een lange en onzekere onderhandelingsperiode ligt voor de hand. Kan Europa het zich politiek permitteren om de Grieken bij een exit aan hun lot over te laten? Kun-

nen de kosten misschien beperkt worden via een schuldherschikking en nieuwe leningen? De nu al historische uitspraak 'we verdienen aan het redden van banken en landen' van enkele ministers in gedachte, zal de verleiding groot zijn om de Grieken opnieuw geld toe te stoppen. Op korte termijn zien zij de rente-inkomsten voor de begroting liever niet wegvallen, terwijl kosten worden doorgeschoven naar de volgende generatie.

Vooraf voor de Grieken zelf zijn de kosten gigantisch. Zij hebben geen enkel belang bij een exit. Zij hebben enerzijds problemen met de opgelegde besparingen, maar die moeten evengoed en zelfs nog meer gebeuren bij een exit, omdat ze dan worden afgesneden van de financiële markten. Anderzijds zijn zij fel gekant tegen een eventuele daling van hun lonen en prijzen, maar dat is in essentie evengoed het geval bij een devaluatie.

Koopkracht

Bij een devaluatie van 30 procent met behoud van de huidige lonen en prijzen, wordt de Griekse export voor de rest van Europa 30 procent goedkoper, wordt de import voor de Grieken 30 procent duurder en blijft de koopkracht van goederen geproduceerd in het binnenland constant.

Bij een daling van zowel lonen als prijzen met 30 procent, verbetert de competitiviteit evenveel, wordt de import eveneens (relatief) 30 procent duurder en blijft de binnenlandse koopkracht ook constant. Het resultaat voor de koopkracht en de competitiviteit is exact hetzelfde! Het verschil is louter psychologisch.

Dat terwijl de Grieken bij een exit wel de voordelen van de euro verliezen: die bevordert de handel omdat er niet met verschillende munten moet gewerkt worden, rentevoeten zijn substantieel lager, er is prijsstabiliteit en prijstransparantie. En dan hebben we het nog niet eens over de praktische kosten van onder meer een overgang naar een nieuwe munt en een faillissement van de banksector. Het verlaten van een muntunie is in die context veel duurder dan het loslaten van een bestaande muntkoppeling zoals bijvoorbeeld in Argentinië het geval geweest is.

Tanden

Kortom, de Grieken hebben er eigenlijk alle belang bij om in de euro te blijven. De Europese beleidslui hebben geen andere keuze dan hun tanden te laten zien. Maar stilletjes hopen ze toch dat de Grieken voor de euro kiezen, want de schade zou voor hun ook wel eens groot kunnen zijn. Mijn vrees is echter dat dit laatste waarheid zal worden. En als niet serieus aan de constructie van de euro gesleuteld wordt, zouden er in de toekomst nog andere landen kunnen volgen.

Gert Peersman

Hoogleraar financiële economie Universiteit Gent

COLUMN
MARC
DE VOS

2052

Kent u de Club van Rome nog? In 1972 verstomde die grandioze denktank de wereld met een apocalyptische voorspelling over de 'grenzen aan de groei'. Computermodel in de hand werd het einde van zink, goud, koper, tin, olie en gas voorspeld tegen... 1992, gevolgd door een ineenstorting van beschavingen en bevolkingen. 1992 is al 20 jaar voorbij en de voorraden zijn groter dan ooit, net als de wereldbevolking. Geen vrees: dezelfde doemdenkers zijn bevallen van een nieuwe onheilvoorspelling: '2052'. Dat is de houdbaarheidsdatum van een mensheid die zichzelf dreigt te liquideren als ze niet breekt met 'overconsumptie' en 'kortetermijndenken'.

Het is geen toeval dat de Club van Rome net nu met een nieuw doemscenario uitkomt: het is de tijdgeest. Als de economie tegen zit, dan drijven pessimisten boven. Het was zo in de jaren 1970, het is zo vandaag. En dat is niet het enige déjà vu. Politici die energieprijzen willen bepalen en industriële relance willen plannen, economen die geluk boven groei verkiezen, sociologen die weeklagen over een permanente onderklasse, politieke extremisten van links en van rechts die hun versie van het nieuwe grote gelijk verdedigen: dat alles had-

Ik deel het pessimisme niet dat de volgende generatie het onvermijdelijk slechter zal hebben.

den we in de jaren 1970. Dat alles hebben we vandaag opnieuw. Het enige wat ontbreekt, is inflatie, maar dat is maar een kwestie van tijd, als we de Krugmans van deze wereld laten doen.

Mijn verwachting is dat de mensheid, met de haar kenmerkende innovatiedrive, zichzelf en de onheilprofeten positief zal verrassen. Voor de zoveelste keer, want sinds Malthus begin 19de eeuw de ondergang door bevolkingsgroei aankondigde, zijn we al talloze malen van voorspelde rampen bespaard gebleven. In mijn eigen leven ben ik al ontsnapt aan zure regen, nucleaire winter, de verdwijnende ozonlaag, diverse pandemieën, gekke koeien, de millennialbug, wateroorlogen, olieschaarste, en ik vergeet er nog.

Ik ben dus rationeel-optimistisch: wij - en de mensheid in het algemeen - zijn al door diepere dalen en hetere vuren gegaan en er telkens gelouterd en verbeterd uitgekomen. Ik deel het pessimisme niet dat de volgende generatie het onvermijdelijk slechter zal hebben. Een wereld die miljarden nieuwe middenklassers zal tellen, met dank en Azië & co, is een wereld met veel meer marktpotentieel en innovatiekracht. Niemand kan weten hoe de wereld er in 2052 zal uitzien. We kunnen hopen er dan nog bij zijn. De kans dat zij veel beter zal zijn dan van vandaag, is vele malen groter dan het omgekeerde.

Marc De Vos

Docent aan de UGent en directeur van denktank Itinera. Schrijft in eigen naam - Twitter @devosmarc

De opinie van Zak

G50 NIGEL WILLIAMS

De Tijd verzamelde 50 opiniemakers die zich zorgen maken. Elke dag laten we een van hen aan het woord.

'Mij krijgen ze niet meer kwaad'

Ik ben niet meer kwaad! Ik weet niet wanneer het gebeurde maar plots ben ik niet meer kwaad te krijgen. Vroeger wel. Vroeger was ik woest telkens als ik de krant openploeg, maar nu niet meer. Nu kijk ik naar het wereldnieuws en lees ik over rampen en oorlog en ik ben niet kwaad. Ik ben eerder geneigd om te checken of ik niet in een soort 'bananasplitopname' verzeild geraakt ben. Een opname waar het slachtoffer, ik dus, allerlei bizarre verhalen te verwerken krijgt terwijl zijn reactie gefilmd wordt.

Neem nu het EK voetbal 2012 in Polen en Oekraïne van komende zomer. De voltallige Europese politieke klasse heeft beslist niet aanwezig te zijn uit protest tegen de behandeling van ex-premier Joelia Timosjenko. Eerst dacht ik: 'Goed, dan komen er wat plaatsen vrij voor echte supporters.' Maar dan denk ik: 'Wacht effe, zijn dat niet de leiders die wel Chinese handen schudden bij elke gelegenheid? Zijn dat niet de leiders die ons in een illegale oorlog in Irak en Afghanistan hebben verwickeld?' Helemaal in shock was ik (ik bedoel dat ik schokte van het lachen) toen ik las dat de Belgische politici ook hun kat sturen naar het EK. 'Zijn die dan uitgenodigd? België doet niet eens mee aan het kampioenenbal wegens niet gekwalificeerd!' Enfin, maybe it's just me.

Ik word niet meer kwaad, dat bespaart mij enorm veel energie. Ik kijk

naar foto's van CEO's die een of andere bonus ter waarde van het bnp van een klein Afrikaans land bij elkaar hebben gescharreld en ik ben niet boos. Ik heb eerder medelijden met de mannetjes wiens enige nalatenschap zal zijn dat zij goed gegrabbeld hebben. Geen eer, geen trots, geen fatsoen, enkel laag-bij-de-gronds geldgegraai. *I wish them luck.*

Mij krijg je dus niet meer kwaad, zelfs niet als ik om een uur 's nachts in de file zit. De files zijn 'a way of life' geworden in ons vrolijk koninkrijk en daar hoef ik dus niet boos over te worden. Terwijl onze grote leiders zich buigen over loonkosten en concurrentiecijfers zitten wij met z'n allen loon en concurrentie te verdoen in de file terwijl we op de radio horen dat de haven van Antwerpen verder wordt uitgebreid. Nog meer verkeer! (en dat was 'good news'). Maar ik blijf dus zen, ik ben niet meer boos te krijgen, zelfs niet wanneer de Londense bevolking (enfin ongeveer 30 procent ervan) haar Boris als burgemeester herkies. Misschien was dat het. Misschien was dat het moment waarop ik beseftte dat het blijkbaar allemaal om te lachen is.

Nigel Williams
Stand-upcomedian
www.tijd.be/g50